

Aan de slag met de
Omgevingswet

PROCESDOCUMENT

10 juli 2017

Inleiding

Op 1 juli 2015 nam de Tweede Kamer het wetsvoorstel Omgevingswet aan. Het nieuwe stelsel bundelt 26 wetten tot 1 nieuwe wet. Maar niet alleen die omvang verandert. Ook de cultuur, werkwijze, houding en gedrag binnen het omgevingsrecht moeten veranderen. Alleen dan kan de Omgevingswet succesvol worden. Het nieuwe stelsel geeft gemeenten en burgers dan ook meer vrijheden in het omgaan met de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet bundelt de wetgeving en regels voor de fysieke leefomgeving: ruimte, infrastructuur, milieu, natuur, geur, geluid en water in relatie tot veiligheid en gezondheid. De vier verbeterdoelen zijn een flexibele aanpak met meer lokale afwegingsruimte, een integrale benadering van de fysieke leefomgeving, meer gebruiksgemak van het omgevingsrecht en een snellere, betere besluitvorming. De wet gaat hoogstwaarschijnlijk in per 1 juli 2019. De Omgevingswet is een kaderwet. De verdere invulling van de wet wordt geregeld in vier Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's). Uiteindelijk moet een en ander landen in een invoeringswet, waarvan behandeling in Tweede en Eerste Kamer is voorzien in 2018/2019.

De gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem en Vaals hebben zich gevonden in een robuuste, op een breed scala aan gemeenschappelijke en gedeelde kenmerken georiënteerde samenwerking: de Lijn-50-Samenwerking. Deze samenwerking is de basis waarmee we maximale meerwaarde halen uit kansen, knelpunten en uitdagingen gezamenlijk aanpakken en op een vernieuwende en inspirerende manier beleid en uitvoering vorm geven.

Ons buitengebied heeft veel identieke kenmerken en dus ook veel identieke opgaven. Die kunnen we het beste samen oppakken, want het buitengebied stopt niet bij de gemeentegrens.

Wij zien in de komst van de Omgevingswet een kans voor lokale prioriteiten en keuzes, voor optimale participatie, voor het verwijderen van bureaucratische obstakels en voor daadwerkelijke (gemeente)grensoverschrijdende samenwerking. Wij zien de komst van de Omgevingswet als een kans om indringend en fundamenteel naar de ordening en regulering van onze eigen omgeving te kijken. Dat doen we niet alleen! Dat gaan we in samenspraak en samenwerking met bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden doen. Er bestaan geen onderwerpen of zienswijzen die niet besproken kunnen worden. Juist een open discussie aan de voorkant, biedt de meeste kans van slagen aan de achterkant, bij de implementatie en uitvoering van de Omgevingswet.

Dit document beschrijft welke ambities Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem en Vaals hebben om dit samen aan te pakken. Het document is dat wat de titel zegt: met welke intenties gaan we de samenwerking op het gebied van de Omgevingswet aan? De ambities zeggen iets over onze houding en onze wil om de samenwerking optimaal uit te bouwen. Het document is tot stand gekomen na een drietal intensieve sessies met de gemeenteraden, de Colleges B&W en ambtelijke directies van onze drie gemeenten. Daarbij hebben we op een open en constructieve wijze gekeken naar dat wat we delen, maar ook naar dat wat ons scheidt. Juist het feit dat we voor dat laatste onze ogen niet sluiten, geeft ons het vertrouwen dat de samenwerking open, constructief en robuust is.

De ambities zullen gevolgd worden door een brede discussie over onze inhoudelijke ambities, uiteindelijk landend in een Omgevingsvisie voor het gebied. Bij de inhoudelijke discussies zal de maatschappelijke interactie een centrale plek innemen. Wij gaan dan met iedereen in gesprek die met ons mee wil denken over de wijze waarop wij met onze omgeving om zullen gaan.

Onze ambities

Er is brede steun voor de verbeterdoelen die met de Omgevingswet nagestreefd worden. Tegelijkertijd constateren we dat de Omgevingswet een typische kaderwet is, die veel interpretatieruimte biedt. De precieze afbakening zal pas duidelijk worden bij de invoeringswet. Bij de verbeterdoelen zijn een aantal kanttekeningen en aandachtspunten te maken die in ons achterhoofd zitten bij het formuleren van onze ambities en de daaropvolgende inhoudelijke keuzes.

- De Omgevingswet biedt veel interpretatieruimte en ruimte voor lokale afweging. Uiteindelijk moet er voor gewaakt worden dat die geboden ruimte niet leidt tot rechtsongelijkheid.
- Tevens hoeft ruimte niet altijd noodzakelijkerwijs te leiden tot deregulering. Er zal altijd een afweging plaats moeten vinden tussen de verschillende belangen die bij een specifiek initiatief of in een bepaald gebied spelen, waarbij de mate van (de)regulering een vertaling van die belangenafweging dient te zijn.
- De Omgevingswet is ook een antwoord op de veranderende samenleving en de veranderende positie van de overheid daarin. Niet de overheid staat centraal, maar het initiatief met ruimtelijke consequenties.
- Daaruit volgt dat er sprake moet zijn van een gelijkwaardige en constructieve samenwerking tussen alle betrokken partijen. De Omgevingswet vraagt dat we transformeren van een toelatingsplanologie ('Nee, behalve...') naar een uitnodigingsplanologie ('Ja, mits...'). We moeten de bestaande participatievormen tegen het licht houden en tegelijkertijd op zoek naar vernieuwende participatievormen.
- Deze ver doorgevoerde participatie heeft consequenties voor de bestuurlijke en volksvertegenwoordigende taken van een gemeentebestuur. Meer lokale afwegingsruimte betekent ook dat de gemeente meer dan nu in een scheidsrechtersrol terechtkomt. De gemeente vertegenwoordigt het algemeen belang en zal dat algemene belang permanent moeten toetsen aan het individuele belang dat verbonden is aan een ruimtelijke activiteit.
- Samenwerking heeft als voordeel dat we de stedelijke gebieden Maastricht en Aken kunnen verbinden. Gezamenlijk kunnen wij dit gebied versterken. Vanuit één stem spreken, maakt onze positie steviger. Samen kunnen we onze kennis vergroten en meer specialismen creëren. Dat leidt tot efficiënter werken, in het belang van de burger.

Procesambitie 1
Wij gaan experimenteren met de in de wet geboden ruimte voor lokale afweging

De Omgevingswet biedt vooral veel mogelijkheden voor lokaal maatwerk van processen, beleid, regelgeving en uitvoering. Vanzelfsprekend willen wij die mogelijkheden optimaal benutten. Tegelijkertijd is het werkingsgebied van de Omgevingswet zeer breed. Daarom kiezen wij ervoor om de komende tijd te gebruiken om die mogelijkheden op een aantal prioriteiten in kaart te brengen, op basis van onder andere ervaringen en verwachtingen van burgers, raadsleden, etc. daarmee te experimenteren en vervolgens de opgedane ervaringen zo breed mogelijk toe te passen.

Procesambitie 2
Wij gaan op zoek naar optimale vormen van participatie

De Omgevingswet heeft verstrekkende consequenties voor de mate en vorm(en) van participatie, de mate en reikwijdte van (de)regulering, de rol, verantwoordelijkheden en taakopvatting van raadsleden en dagelijkse bestuurders, de ordening en competenties van onze organisaties, etc. Daarbij staan wat ons betreft maatschappelijke en bestuurlijke legitimatie op gelijke hoogte. Wie neemt uiteindelijk de besluiten? En weten wij nu al wat onze inwoners willen: willen ze bijvoorbeeld duidelijkheid over wat wel of niet kan, vrijheid of snelheid? Wij kiezen ervoor om de zoektocht naar bestaande en nieuwe vormen van participatie met kracht vorm te geven. Daarbij hoeft het niet per se te gaan over één vorm, maar kunnen verschillende vormen en kanalen naast elkaar bestaan.

Procesambitie 3
Wij gaan met kracht samen werken aan onze eigen omgeving.

Fundament onder de Lijn-50-Samenwerking is de overtuiging dat intensieve en constructieve samenwerking tot een versterking van de diversiteit, eigenheid en identiteit van onze regio en onze kernen zal leiden. Onze omgeving wordt door de komst van de Omgevingswet meer dan nu een gedeelde en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dat zal geen gemakkelijke opgave worden in een tijd waarin het lijkt alsof belangen meer dan ooit individueel en versplinterd ervaren worden. Desondanks geloven wij in het vinden van collectieve waarden en het vormen van bestuurlijke en maatschappelijke allianties met alle partijen die net als wij het beste met onze omgeving voor hebben, hoe verschillend de belangen wellicht soms ook zijn. Onze insteek is het om zoveel mogelijk belangen te verenigen in de Omgevingsvisie voor het gebied. Deze insteek betekent niet dat we per definitie gaan uniformeren, harmoniseren en gelijkschakelen. Daar waar eigenheid, nuances en maatwerk meerwaarde bieden, zullen die in de Omgevingsvisie opgenomen worden.

Procesambitie 4
Wij kiezen voor kwaliteit en zorgvuldigheid.

Vanzelfsprekend zullen we op datum invoering voldoen aan de wettelijke voorschriften van de Omgevingswet en invoeringswet. Tevens zijn we dan in staat om de opgedane ervaringen op een aantal inhoudelijke prioriteiten (procesambitie 1) en participatievormen (procesambitie 2) uit te rollen. Juist het feit dat we binnen de Lijn-50-Samenwerking kiezen voor een robuuste samenwerking (procesambitie 3), leidt ertoe dat we ons samen zullen inspannen om alle aspecten van de Omgevingswet in 2022 operationeel te hebben: digitalisering, ondersteuning van competenties van raadsleden, bestuurders en ambtenaren, regelgeving, instrumenten, etc.

Tot slot

De Omgevingswet biedt veel kansen, maar ook veel uitdagingen! In wezen verandert elke rol en elke positie in het krachtenveld van de fysieke leefomgeving, in meest brede zin. Dat vraagt een andere houding, een cultuuromslag, een andere wijze van organiseren en reguleren, nieuwe instrumenten en, niet te vergeten, een financiële investering. De invoering van de Omgevingswet is de grootste wetswijziging sinds de invoering van de Grondwet en lijkt in bepaalde aspecten op de decentralisaties binnen het sociaal domein. Ook daar hebben we met vallen en opstaan, met *“learning by doing”* een kanteling in beleid en uitvoering tot stand gebracht. Juist onze gemeenten tonen aan dat onze specifieke schaalgrootte, gerichte samenwerking en lokaal maatwerk voorwaarden zijn om een dergelijke majeure operatie tot een goed einde te brengen. In het sociaal domein bewijzen wij elke dag dat onze aanpak werkt; wij geloven dat die aanpak ook gaat werken in het domein van de fysieke leefomgeving. Wij zijn ervan overtuigd dat de procesambities enerzijds voldoende sturing bieden en anderzijds voldoende ruimte laten om de inhoudelijke discussies met overtuiging aan te gaan.